hage, voordat ze een besluit neemt om een algemeenen bededag uit te schrijven, niet eerst in correspondentie kunnen treden met de kerken uit de hoofdsteden van de verschillende provinciën; om op grond van de gegevens, door die kerken verstrekt, vast te stellen of de nood zóo groot en zóo algemeen is, dat bewustzijn en hart van den geloovige ze erkennen *moet*?

Dan komt er lust tot verootmoediging en drang tot gebed.

Niet bij enkelen, wier blik ruim is. Maar bij allen, die den nood in eigen omgeving aanschouwen of van anderen *grooten* nood hooren.

Dan vervult bijna elk geloovige zijne roeping, gaat in in het huis Gods en buigt zich neer in het stof.

Ook ons kwam ter ooren, dat niet alleen in Zeeland, maar evenzeer in de andere provinciën lang niet algemeen aan de oproeping der Haagsche classis is voldaan. We betreuren dit feit, omdat daardoor aan de beteekenis van zulk een bededag schade wordt gedaan. Toch ligt de schuld niet alleen bij de Kerken, die in dit opzicht nalatig zijn gebleven. De opmerking van Ds. Lammertsma is juist, dat aan de voorbereiding van dezen bededag wel iets ontbrak. Naar het ook ons voorkomt, zal de classis 's Gravenhage, wanneer ze weer eens tot de uitschrijving van zulk een bededag overgaat, wel doen met vooraf inlichtingen in te winnen, of de *algemeene nood*, die alleen tot zulk een buitengewonen maatregel wettigt, ook metterdaad in alle Kerken gevoeld wordt. En dan dient er ook meer tijd te worden gelaten voor behoorlijke voorbereiding; de oproeping kwam te plotseling, en kon zelfs in de kerkelijke pers niet meer op behoorlijke wijze worden toegelicht en besproken.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen door ondergeteekende: van den heer J. Rense Jr. te Maassluis gevonden in de Unie-collecte *f* 1.

Dringend verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken. Noodzakelijk moet een lokaal bijgebouwd, maar zonder krachtigen steun is het onmogelijk.

DS. J. H. HOUTZAGERS.
Kootwijk. *voorzitter.*

Leestafel.

J. P. TAZELAAR. GEDENK-BOEK. Feest-uitgave bij het 40 jarig Bestaan van de Gereformeerde Zondagschool-Vereeniging „JACHIN". Nijkerk, G. F. Callenbach 1911.

Onder de Jubileumsuitgaven, die in den loop der jaren op de leestafel van DE HERAUT zijn gezet, maakt dit GEDENK-BOEK van JACHIN, zoo naar vorm als inhoud, allerminst een slecht figuur.

Deze kwartijn van over de 400 bladzijden is, met zijn heldere letter, gedrukt op mooi papier en verlucht met sierlijk plaatwerk en welgelijkende photo's, een eer voor de pers van CALLENBACH.

Maar niet minder verdienstelijk heeft zich, wat den inhoud betreft, DS. J. P. TAZELAAR, predikant te WEESP, gemaakt. Van de drie AFDEELINGEN toch waaruit dit werk bestaat, is de eerste, die 240 bladzijden telt en alzoo meer dan de helft innoemt, door hem alleen geschreven, terwijl hij tevens de onderwerpen voor de BIJDRAGEN, zij het ook in overleg met Ds. J. DOUMA, thans te WATERGRAAFSMEER, en den heer P. ORANJE, hoofd eener Gereformeerde school te Amsterdam, — heeft aangegeven en de breede correspondentie, die daarmee samenhangt, heeft gevoerd.

Den 14den November a.s. zal de Gereformeerde Zondagschool Vereeniging JACHIN 40 jaar bestaan hebben.

Op initiatief van JHR. MR. A. M. C. VAN ASCH VAN WIJK te UTRECHT en DS. J. R. KREULEN, toen predikant der CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE GEMEENTE aldaar, is zij, in een samenkomst, op 14 November 1871 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te UTRECHT gehouden, — opgericht.

In een „Woord vooraf" zegt de Commissie, bestaande uit de heeren DOUMA, ORANJE en TAZELAAR, tot uitgave van het Gedenkboek:

„Het Bestuur (van JACHIN) heeft gemeend bij deze gelegenheid een ernstige poging te moeten aanwenden tot verheldering van het inzicht in en tot opwekking van meer belangstelling voor de Zondagschool, en in het bijzonder voor de Gereformeerde Zondagschool en de Gereformeerde Zondagschoolvereeniging. Het achte een GEDENKBOEK, dat door de opneming van velerlei bescheiden tevens HANDBOEK zou zijn, daartoe een uitnemend middel."

Na lezing van het boek mocht ik zoo denken: „als met *dit* middel het tweeledig doel, dat het Bestuur zich aan den vooravond van JACHIN's 40sten jaardag heeft gesteld, niet wordt bereikt, zal het zeker niet aan het middel liggen." Zoo eenig boek toch, dan kan dit „inzicht verhelderen in" en „belangstelling wekken voor" de Zondagschool, ook bij ons Gereformeerden; en ik ben 't met de heeren van JACHIN goed eens, dat een pogen daartoe nu niet bepaald, om het eens klassiek te zeggen: „uilen dragen naar Athene" is.

Het was een goed denkbeeld om tegenover het titelblad te laten afdrukken een reproductie van die even artistiek uitgevoerde, als echt-christelijke gedachte gravure, waarop CHRISTUS is uitgebeeld zich heenbuigend over den afgrond, uitstrekkend zijn hand naar een al dieper weg zinkend lam.

'n Reproductie waar dan onder staat Luk. 19 : 10.

Lukas 19 : 10, — dat machtig woord van blijde boodschap dat alle EVANGELISATIE als wapenspreuk in haar blazoen mag voeren:

WANT DE ZOON DES MENSCHEN IS GEKOMEN, OM TE ZOEKEN EN ZALIG TE MAKEN, DAT VERLOREN IS.

Een goed denkbeeld, deze reproductie met dat onderschrift vóór dit Gedenkboek.

Want ook de Zondagschool en óok de Gereformeerde Zondagschool is middel tot EVANGELISATIE.

Tot EVANGELISATIE onder de kinderen.

Een de hand uitstrekken van den goeden Herder naar de lammeren die verzinken.

Dit is het leidende motief van het boek; hetwelk in velerlei variaties er telkens in valt te beluisteren. Voor de Zondagschool als EVANGELISATIE-MIDDEL tracht het belangstelling te wekken, het inzicht in de Zondagschool als zoodanig te verhelderen.

Dit nu doet allereerst TAZELAAR in dat GESCHIEDKUNDIG GEDEELTE, hetwelk de EERSTE AFDEELING vormt en in 12 hoofdstukken gesplitst is.

Gelijk wij dat van hem gewoon zijn, heeft hij blijkbaar ook van dit zijn onderwerp een ernstige studie gemaakt, zoodat hij het volkomen meester is.

Zijn geschiedkundig overzicht is drieledig.

Vooraf gaat een beknopt, maar toch volledig overzicht van DE ZONDAGSSCHOOL ALS WERELDVERSCHIJNSEL waarbij het werk van ROBERT RAIKES in een helder licht komt te staan en ook duidelijk wordt uiteengezet, hoe de Zondagsschool eerst een meer philanthropische, en daarna een religieuze en kerkelijke stichting werd.

Volgt: DE ZONDAGSSCHOOL IN NEDERLAND, waarbij verhaald wordt van de eerste pogingen op dit gebied door DR. CAPADOSE en van de eerste Zondagsscholen te Amsterdam in 1841 en te Rotterdam in 1847 gesticht. Van den arbeid op dit gebied door den RÉVEIL en de oprichting der NEDERLANDSCHE ZONDAGSCHOOLVEREENIGING in 1866 door de heeren DS. ADAMA VAN SCHELTEMA, DR. PH. J. HOEDEMAKER, JHR. E. VAN WEEDE VAN DYKVELD en T. M. LOOMAN.

TAZELAAR duidt het standpunt dezer Vereeniging aan als „algemeen Christelijk". Iets, wat, volgens hem, uitkomt in het program van haar orgaan „De Christelijke Familiekring". Dit toch luidde, dat het blad „zonder het doel der Vereeniging te vergeten, met terzijdestelling van dogmatiek, polemiek en exegese, een practische, Christelijke strekking zou hebben."

Die terzijdestelling, ook van de exegese, komt mij al heel zonderling voor.

DS. TAZELAAR vertelt verder en komt in zijn 3e hoofdstuk tot: DE GEREFORMEERDE NEDERLANDSCHE ZONDAGSSCHOOL VEREENIGING.

Alzoo tot JACHIN, zijn eigenlijk onderwerp.

Hij verhaalt de stichting.

Hoe JACHIN, de naam is ontleend aan 1 Koningen 7 : 21, — is een Gereformeerde stichting „niet tegenover maar naast", zooals hij op pagina 25 schrijft, de NEDERLANDSCHE ZONDAGSSCHOOLVEREENIGING. Hoe in de oprichting der GEREFORMEERDE ZONDAGSCHOOLVEREENIGING de nationale beweging (d. w. z. de Gereformeerde) positie nam tegenover de mannen van den Reveil ook op het terrein der Zondagsschool, zooals hij schrijft op pagina 25.

De geachte schrijver verzuimt niet ook het standpunt of den grondslag van JACHIN aan te duiden en doet dat met verwijzing naar Art. 1 der Statuten: „Zij (Jachin) heeft tot grondslag de onveranderlijke waarheden, door Gods Woord geopenbaard en in de Formulieren van eenheid der Gereformeerde Kerken in Nederland uitgedrukt".

Niet onbelangrijk lijkt mij wat TAZELAAR ons vertelt van die stichtingsvergadering van JACHIN op 14 Nov. 1871 te Utrecht.

Veertig broeders waren op de uitnoodiging der heeren JHR. VAN ASCH VAN WIJK en DS. KREULEN in het Gebouw voor K. en W. opgekomen. Onder hen slechts twee Hervormden, de overige Christelijke Gereformeerden, en onder deze maar twee predikanten Ds. L. LINDEBOOM van 's-Hertogenbosch en Ds. W. DIEMER van ALPHEN.

Als de vergadering geopend is, dient het Bestuur der NEDERLANDSCHE ZONDAGSSCHOOLVEREENIGING zich aan, en toegelaten, spreekt het bij monde van zijn woordvoerder, Dr. HOEDEMAKER, zijn bevreemding uit over de voorgenomen oprichting eener tweede Zondagsschoolvereeniging.

Men tracht nu, heel broederlijk, de bevreemding dezer heeren te doen wijken door hun te zeggen, dat men met de oprichting van JACHIN allerminst hun vereeniging wilde miskennen, maar „alleen wilde vereenen en ontwikkelen de verspreide krachten van hen, die het Gereformeerde element op de Zondagscholen wenschen te bewaren, en zich deswege niet met de algemeen Christelijke beginselen der Nederlandsche Zondagschoolvereeniging kunnen tevreden houden".

„Toen", zoo gaat onze historieschrijver voort, „het Bestuur der N. Z. V. bij monde van Dr. HOEDEMAKER beluigde, dat ook zij de Gereformeerde belijdenis lief hadden, stelde Ds. LINDEBOOM voor, dat zij dit dan zouden toonen door de Gereformeerde Belijdenis tot grondslag hunner Vereeniging te nemen".

Je hoort het onze LINDEBOOM zeggen!

De heeren waren echter voor zulk een liefdebetoon niet te vinden.

„Dit voorstel", zoo gaat Tazelaar voort, „werd echter door de heeren Bestuurders der Nederlandsche Zondagschoolvereeniging voor onaannemelijk verklaard".

„Er bleef hun niets anders over dan de betuiging, dat zij, na de bekomen inlichtingen, het recht tot de oprichting van „Jachin" erkenden". En zoo kwam JACHIN dan ter wereld.

En hoe het er nu verder mee gegaan is, vertelt DS. TAZELAAR ons op aangename wijze in de verdere hoofdstukken van zijn „geschiedkundig overzicht"

De TWEEDE AFDEELING van het Gedenkboek bevat BIJDRAGEN omtrent DE HISTORIE, HET VRAAGSTUK, o. a. Zondagsschool en Kerk, DE INRICHTING, DEN ARBEID en de PRACTIJK der gereformeerde Zondagscholen en eindigt met GROETEN en ZEGENBEDEN.

Ook deze bijdragen, door verschillende medewerkers geleverd, kunnen het inzicht in en de belangstelling voor onze Vereeniging en hare Zondagscholen bevorderen.

Dat de Zondagsschool evangelisatie-middel is om de kinderen van ontkerstende ouders te winnen, maar ook om kinderen van christenouders, die in huis door hun vader of op school door hun meester niet of niet genoegzaam worden onderwezen in Gods Woord, wordt hier duidelijk uiteengezet.

Ook de beteekenis van een Geref. Zondagschool voor kinderen uit gezinnen van de „hoogere standen", die met het Christendom gebroken hebben, wordt in het licht gesteld.

Tal van practische wenken worden in deze BIJDRAGEN gegeven, die mét de officieele stukken en bescheiden (o. m. de Statuten en het Huish. Reglement) welke in de DERDE AFDEELING een onderdak vinden, dit GEDENKBOEK metterdaad maken tot een HANDBOEK voor Gereformeerd Zondagschool onderwijs.

In zijn Bijdrage: „Vorming en leiding van den Onderwijzer der Zondagschool", spreekt Ds. J. SIKKEL over den oproep, die door Jachins Gedenkboek uitgaat, en hij eindigt dan met deze geestdrijfige woorden, die ik hier met instemming overneem:

„Broeders! Zusters! geeft aan dien oproep gehoor! Geeft U moe voor dit werk! Slaat de handen ineen! Werkt met geoefende krachten! Laat u voorlichten en leiden! En trekt zoo, in verband met de Kerk, als een goede slagorde op, om gedrongen door de liefde van Christus, het verlorene te zoeken tot behoudenis!"

G.

Vereenigingsleven.

EEN VEERTIGJARIGE.

Het was op een van de zeer vele warme dagen, die deze zomer geteld heeft, dat in een der kerkgebouwen der Gereformeerde gemeente van de Residentie een belangstellende schare bijeenkwam om den 40sten verjaardag van een onzer Christelijke vereenigingen te vieren. In de met groen versierde Noorderkerk had namelijk de Gereformeerde Zondagsschoolvereeniging „Jachin" haar intrek genomen om haar jubileum te gedenken en haar gasten, die in haar feestvreugde wenschten te deelen, op eenigermate feestelijke wijze te ontvangen.

Een *Gereformeerde* Zondagsschoolvereeniging, dat is voor velen lang een „contradictio in adjecto", een tegenspraak, in het bijgevoegde schuilende, geweest, en een Zondagsschoolvereeniging, vergaderende in een Gereformeerde *kerk*, dat heeft voor tal van personen geruimen tijd iets gehad, dat veel op ontheiliging of ontwijding geleek. Die tijd is nu wel zoo goed als voorbij, maar of „Jachin" in onze Gereformeerde kringen reeds die waardeering geniet, welke zij waard is, dat mag wel eenigszins in twijfel getrokken worden.

Ten bewijze, dat die twijfel niet ongemotiveerd is, mag wel dienen, dat de voorzitter der feestvergadering als een merkwaardigheid het feit vermeldde, dat van een Gereformeerde kerk een gelukwensch was ingekomen. Het merkwaardige van die merkwaardigheid was wel, dat ze er een was „à double usage". Immers, de voorzitter wilde op vooruitgang wijzen en vermeldde als bewijs van dien vooruitgang, dat een (lidwoord) felicitatie van een Gereformeerde Gemeente was ingekomen, terwijl in Gereformeerden kring vroeger zóo weinig liefde voor „Jachin" was, dat zulk een felicitatie onmogelijk zou zijn geacht. Verheffen we echter dat een tot één, van lidwoord tot telwoord, dan krijgen we een merkwaardigheid van heel ander gehalte, en zou die eene gelukwensch kunnen dienen als bewijs, dat de belangstelling der Gereformeerden voor „Jachin" nog miniem is.

Hoe dat toch wel zoo komen mag? Heeft „Jachin" zoo weinig gedaan, dat het de moeite wellicht niet waard is, van deze vereeniging kennis te nemen? Wie dat meent, moet toch wel heelemaal een vreemdeling in Jeruzalem wezen. Zoo'n onkundige neme maar eens ter hand het gedenkboek, dat bij haar 40jarig bestaan vanwege de vereeniging is uitgegeven: „J. P. Tazelaar, Gedenkboek. Feest Uitgave bij het 40jarig Bestaan van de Gereformeerde Zondagsschool-Vereeniging „Jachin". Daarin kan hij alles vinden wat de vereeniging deed en doet, en heeft hij daarvan kennis genomen, dan zij hem nogmaals gevraagd, of „Jachin" zoo weinig in tel is omdat de vereeniging te weinig deed; welke vraag dan ongetwijfeld niet meer bevestigend, zelfs niet meer schouderophalend, beantwoord zal worden.

Beweegt zich dan soms „Jachin" op een ongereformeerde lijn? Huldigt „Jachin" wellicht ongereformeerde beginselen? Wien die vrees bekropen is, die leze het bovengenoemde gedenkboek eveneens, en voorts de andere geschriften, die door de vereeniging worden uitgegeven, „Jachin's" werkmateriaal, als we het zoo noemen mogen, en ook hij zal van deze zijne dwaling wel bekeerd worden. En zoo hij daartoe te zeer dwalende is, wel, dan wone hij de eerste de beste jaarvergadering eens bij, en zegge daarna dan eens, of er in „Jachin"'s wijze van optreden en handelen ook maar iets ongereformeerds is.

Maar wat dan? Waarin is dan wél gelegen de oorzaak van het toch ongetwijfeld zoo uiterst merkwaardige feit, dat slechts één Gereformeerde Kerk aan „Jachin"'s feest dacht, en dat die eene kerkelijke gelukwensch niettemin vermeld moest worden niet als een bewijs van achteruitgang, maar van vooruitgang in waardeering? Zoo ge het antwoord op die vraag weten wilt, ge kunt het — niettegenstaande het zooeven opgemerkte — toch wel vinden in „Jachin"'s gedenkboek, maar op een plaats, waar ge het niet licht zoeken zoudt. En toch staat het er, op blz. 282: „Zij (de Zondagsschool) is *geen inheemsche plant*".

Daar zit het 'm in. De Zondagsschool is een planting van een methodistisch streven, die van buiten onze grenzen naar ons land is overgebracht; van een streven, dat, zoo niet anti-kerkelijk, dan toch onkerkelijk, of op z'n zachtst niet-kerkelijk van aard was. En uit dien hoofde, om haar oorsprong dus, heeft men van Gereformeerden huize niet zoo heel veel op met de Zondagsschool. In de Gereformeerde lijn ligt het, de kerk de haar toekomende plaats ten volle in te ruimen, en in te gaan tegen al wat de kerk wil wegdringen, gelijk alle methodisme dat wil, of althans doet, zoo niet opzettelijk, dan onbewust.

Maar d'r zat nog wat. Niet alleen dat de Zondagsschool vaak deed alsof ze er was mede voor het zaad der kerk, voor de kinderen der geloovigen; ze liet daarenboven nog het gevoel te veel praedomineeren, te weinig lettende op de kennis, die bij Zondagsschoolpersoneel zeer degelijk moet zijn, maar het veelal niet was en het soms nog wel eens niet is.

Het zou niettemin niet redelijk zijn, de Zondagsschool te veroordeelen. Ze was nimmer een gitplant, maar was en is een plant van goeden bodem en goede natuur. En ze deugt ook voor ons land, mits ze maar geacclimatiseerd is, aangepast aan Nederlandsche toestanden; mits ze zich maar weet te zijn een tak van inwendige zending en ze zich niet geroepen waant, tegenover de kinderen der geloovigen kerkje te spelen; mits ze maar den eisch van degelijke kennis naar voren dringt en het sentiment terugbrengt binnen de grenzen, welke het niet behoort te overschrijden.

Een Gereformeerde Zondagsschool, werkende met flink onderlegd personeel, er naar strevende om van wat dreigt verloren te gaan, nog te redden wat te redden valt, dat is het wat niet alleen reden van bestaan heeft, maar een eisch des tijds, zoo niet van *alle* tijden, mag genoemd worden. Dat heeft „Jachin" verstaan en daarnaar heeft ze zich gedragen. En daarom moet „Jachin" niet tegengewerkt of geminacht worden, maar moet ze gesteund en geëerd worden, als een werk, waarin een zegen, een groote zegen zelfs, is.

De Zondagsschool heeft ook in ons land een taak. „Eenmaal hier geplant" — zoo heet het in het Gedenkboek volkomen terecht — bloeide ze allengs heerlijk op en werd in Gods hand een der middelen om de ontkerstening van de volksjeugd te stuiten. Ze wierp zich daarom vooral op kinderen uit kringen, die helaas maar al te ver van het leven bij de Heilige Schrift vervreemd waren. Voor de kinderen uit vrome gezinnen was ze meest overbodig. Wat anders geheel zou afzwerven, poogde ze voor de Christelijke overlevering te bewaren. Daarin moet nog altoos haar hoofddoel liggen. Ongetwijfeld kan ze ook gevaren met zich brengen. De gevaren schuilen vooral in het doen optreden van ongeoefende en onkundige helpers en helpsters. Om aan dit gevaar te ontkomen, zal ze wel doen, met zich zoo nauw mogelijk aan de kerk aan te sluiten en voor aanstaande helpers en helpsters cursussen ter voorbereiding in te richten, gelijk reeds in tal van plaatsen, maar lang nog niet genoeg geschiedt. Dit blijft een struikelblok, en eerst als dit struikelblok uit den weg zal zijn geruimd, is ook haar toekomstige bloei verzekerd".

De lijn, die in deze woorden wordt uitgestippeld, wenscht „Jachin" met ernst te volgen, gelijk de vereeniging toont door wat ze reeds deed. Het struikelblok, dat op haar weg ligt, tracht zij, met ernst, uit den weg te ruimen. Laat men haar dan helpen en steunen bij haar nuttigen en noodigen arbeid, en haar niet aan haar lot overlaten om de weinig geldige reden, dat *eertijds* de Zondagsschool zich wel in verkeerde banen pleegde te bewegen!

Officieele Berichten.

Kort verslag van de vergadering der classis Haarlem, gehouden op 12 September 1911.

Nadat Ds. A. Thielen de vergadering heeft geopend en uit de credentiebrieven is gebleken, dat alle kerken wettig vertegenwoordigd zijn, worden de notulen der vorige vergadering gearresteerd en het moderamen vastgesteld.

Een schrijven van eenige broeders en zusters uit K. Z, lokt een breede bespreking uit. Er wordt besloten, dat de classis vooralsnog niet zal medewerken aan de instituteering der kerk te K. Z.

Eenige rapporten worden uitgebracht.

Ds. Breukelaar rapporteert over het verhandelde ter particuliere synode, alsmede over dat ter vergadering van de deputaten voor de zending.

De kerken Vijfhuizen, Sloterweg en Velsen worden aangewezen de vacaturebeurten te Wormer gedurende de maanden Sept., Oct. en Nov. te vervullen.

De kerk van W. wordt steun toegezegd voor haren emeritus.

De kerk van Haarlemmermeer Oostzij ontvangt advies over het inleveren eener attestatie.

De kerk van IJmuiden ontvangt advies in zake het dienen van gemeenteleden op stoomtrawlers.

Het voorstel van Haarlem A om een classicalen zendingsdag in de open lucht te houden, wordt den kerken ter nadere overweging medegegeven.

De praeses Ds. Hummelen sluit de vergadering met dankzegging.

Op last der classis,
R. W. HUIZING, *scriba.*

Buitenland.

Engeland. Overgangen tot de Roomsche kerk.

Volgens een Engelsch Roomsch blad, *The Catholic Missions*, is er in Brighton eene krachtige beweging in Roomsche richting merkbaar. Niet minder dan vier Anglicaansche predikanten, met name A. Cocks, H. F. Hinde, H. R. Prince en O. P. Penley, gingen in het begin van October 1910 tot de Roomsche kerk over. De predikant Cocks, die de Bartholomeuskerk te Brighton diende, en zijn hulpprediker Hinde, hadden reeds lang in hunne kerk gesproken van „het allerheiligste sacrament des altaars", het er voor houdende dat de Christus bij het Sacrament van het H. Avondmaal werkelijk lichamelijk tegenwoordig is. Zij handelden ook dienovereenkomstig, doordat zij de gemeente opwekten om de geconsacreerde hostie te aanbidden. De bisschop van Chichester, onder welke zij ressorteerden, verbood hun dit en zeide hun aan, dat zij die en dergelijke Roomsche ceremoniën hadden na te laten. Hierin zagen deze twee predikanten eene aanranding van hun vrijheid van conscientie en zij gingen tot de Roomsche kerk over. Het voorbeeld der predikanten werd aanstonds door zoo leden der gemeente gevolgd.

Ook wordt door hetzelfde blad gemeld, dat de predikant John Knox, leeraar aan de Anglicaansche Salvator-Kathedraal te Southwark, tot de Roomsche kerk overging. Deze John Knox is een afstammeling van den beroemden Schotschen reformator John Knox. Te Londen zijn eveneens drie predikanten van de Anglicaansche Staatskerk roomsch geworden: het zijn de heeren Backle, Bussel en Rhys Morgan.

Dit zijn treurige vruchten van de door Pusey in het leven geroepen ritualistische beweging. Wij houden er ons van overtuigd, dat wanneer al de bisschoppen der Engelsche Staatskerk tegen de hoogkerkelijke strooming in hunne dioesen optraden, gelijk de bisschop van Chicester, nog heel wat meer dienaars dan tot de Roomsche kerk zouden overgaan. Maar zulk een optreden is niet te verwachten, daar verreweg de meeste bisschoppen zelven ritualisten zijn.

De Wickleff predikers zoeken de beweging, die ten slotte de Engelsche Staatskerk in de armen van Rome zal voeren, te stuiten, doch wij vreezen dat, hoeveel ijver zij ook ten toon spreiden, het kwaad niet genoeg door hen in de hartader wordt aangetast, om te kunnen verwachten, dat de Anglicaansche Staatskerk van den Roomschen zuurdeesem zal gezuiverd worden.

Gemengd Nieuws.

Te Boston, in N.-Amerika, overleed onlangs de heer Bryant, die bij testament een legaat bestemd had voor de Christ. Church, onder voorwaarde dat in die kerk een koor zingen zal en dat in die gemeente 's Heeren tegenwoordigheid zich steeds duidelijk openbaren zal. Maar wie zal over dit laatste een oordeel kunnen vellen?

In 1910 werden door het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap bijna zeven millioen bijbels of gedeelten daarvan verspreid. Sedert 1804, toen dit genootschap gesticht werd, heeft het 229 millioen exemplaren onder de menschen verspreid, waarvan 85 millioen in de Engelsche taal. Toch is het er nog ver van af, dat Gods Woord over de geheele wereld verbreid is. In West-Bengalen is een district, dat 3000 dorpen en steden omvat, waarin het Evangelie nooit werd gepredikt en nog geen Bijbel wordt gevonden. Er blijft dus nog altijd veel te doen over.

Eene vereeniging van handelsreizigers in Saksen gaf haar voornemen te kennen, om den koning van Saksen op een Zondagmorgen door eene deputatie te huldigen. De koning liet echter die deputatie weten, dat hij haar niet op den door haar voorgenomen dag kon ontvangen, omdat hij gewoon was dan de kerk te bezoeken. Evenwel liet Z. M. door zijn minister van financiën aan de vereeniging zijn dank betuigen voor het gekoesterde voornemen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

GELOOF EN MOED.

IV.

BEVRIJD.

Ruim een week had Gilpin in de herberg ziek gelegen. Zijn vrienden, ongerust over hem, hadden gehoord wat hem was overkomen, maar ook niets meer. Want niemand, behalve de geneesmeester, werd door de bewakers bij den gevangene toegelaten.

De laatste begon van zijn beenbreuk te genezen, doch hij wist dat dit slechts te eer gelegenheid zou geven om hem naar Londen en bij zijn vijanden te brengen. Toch bleef hij goedsmoeds, sterkte zich in den Heere zijn God, en hield vast aan de belofte, dat alle dingen medewerken ten goede.

Op een morgen hoorde Gilpin, die te bed lag, op een ongewoon uur de deur zijner kamer opengaan. Verwonderd zag hij op. 't Was de hem welbekende kapitein.

„Eerwaarde heer", zoo sprak deze, met wat meer beleefdheid dan gewoonlijk, „ik kom u de boodschap brengen, dat ge vrij zijt".

De zieke staarde zijn bewaker met groote oogen aan. Zou het waar zijn? Doch de kapitein zag zoo ernstig, dat aan spot ditmaal niet te denken viel.

„Maar wat is er dan gebeurd?" vroeg Gilpin, die niets van de plotselinge verandering begreep.

„Dat kan ik u nu niet zeggen", was het antwoord. „Koningin Maria is dood, haar zuster Elisabeth is koningin geworden, en heeft dadelijk bevel gegeven allen die onder Maria om hun geloof gevangen waren, vrij te laten".

„God zij geloofd", sprak Gilpin, en zich toen, tot den kapitein wendende ging hij voort:

„Ziet ge nu wel, vriend, dat dengenen die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede? Ware mijn been niet gebroken, ik zou zeker reeds voor bisschop Bonner hebben terecht gestaan".

De krijgsman gaf geen antwoord, doch wie zegt wat in zijn ziel omging? Hij ging heen, maar kwam weldra terug, en vroeg of Gilpin ook weder naar Haughton wilde terugkeeren; dan zou hij daarvoor zorgen. Blijkbaar wilde de overste, nu de wind gekeerd was, zich den predikant ten vriend maken.

„Doe mij slechts 't genoegen, mijn knecht William bij mij te zenden", was het antwoord.

Dadelijk werd de soldaat te paard afgezonden, en nog dienzelfden dag stond de trouwe bediende bij het bed van zijn meester. Wat een onbeschrijflijke vreugde was dat wederzien! Reeds had William vernomen wat groote verandering in het bestuur des lands had plaats gegrepen, en de hoop was in zijn hart herleefd. Doch hij wist niet, hoe het met zijn heer stond. Thans zag hij hem zoo onverwacht weer en in vrijheid. De strik was gebroken. Niet langer zou Rome de waarheid en haar belijders onderdrukken.

Nog veertien dagen bleef Gilpin in de herberg. Toen kon hij, aanvankelijk hersteld, die verlaten. Met luid vreugdegejuich ontvingen hem de dorpelingen in Haughton. 't Was als had men een geliefden, verloren vader weergekregen.

„Ja kinderen", sprak Gilpin, getroffen door zooveel liefdebetoon, „ge weet wel, dat het is als de Schrift zegt, dat alles ten goede moet meewerken. Met dit woord zei ik u vaarwel, met dit woord keer ik weder".

V.

NIEUWE DINGEN.

Een nieuwe tijd was nu aangebroken, toen Elisabeth in 1558 den troon van Engeland besteeg. Zij, uit een Protestantsche moeder, de vrome Anna Boleyn geboren, deed aanstonds de maatregelen te niet, die de wreede koningin Maria tegen de ketters had verordend. Het Evangelie kon vrijelijk gepredikt worden, en in de Engelsche Staatskerk, waarvan de Koningin het hoofd was, had weer een geheele ommekeer plaats, die de vrienden der Hervorming met hoop en moed vervulde. Engeland, dat onder Maria steun had geboden aan Philips II, haar man, keerde zich nu tegen hem. Vandaar dat hij later tegen Brittanje en koningin Elisabeth zijn „Onoverwinnelijke vloot" uitzond.

Maar hoe heugelijk eenerzijds de ommekeer was, anderzijds bracht hij een groot gevaar mee. Onder de voorgangers, de „geestelijken", waren niet weinigen, die het met Maria eens waren geweest, doch zich nu door den nood gedwongen, in den nieuwen toestand schikten, altijd hopende, dat het Pausdom vroeg of laat wel weer zou zegevieren. Van anderen weder moest getuigd: „De meeste geestelijke leiders heetten toen wel Evangeliedienaars, maar bij verscheidenen van hen kwamen denkbeelden en levenswandel weinig overeen met de leer der Schrift. Dikwijls ontbrak het slechts aan gelegenheid om te betoonen, dat zij hun haat tegen de waarheid hadden behouden, hoewel zij zich uiterlijk onderwierpen aan de voorschriften die, nu de Hervorming werd bevestigd, in hun land van kracht waren".

Daarvan zou ook Gilpin iets ondervinden.

Zijn vriend en bloedverwant Tomstal trad als bisschop van Durham af, en werd opgevolgd door Dr. Barnes. Dit was een vroom en vriendelijk man, maar iemand van een zwak karakter, die niet dan met groote moeite tot een besluit kon komen, traag van geest was, en liefst alles, ook de zorg voor de gemeenten aan een ander overliet.

Dien ander nu vond hij in een lid zijner familie, dien hij tot zijn kanselier of zaakuitvoerder aanstelde. Deze was gaarne bereid voor goed loon te werken, en zoo werd tenslotte alles aan hem overgelaten. Hiervan nu maakte deze man schromelijk misbruik. Hij wordt beschreven als een roofgierig mensch, die voor geld het recht verdraaide, schuldigen vrijsprak en onschuldigen veroordeelde. Zijn doen wekte algemeene ergernis, en menig vrome vroeg zich af, wat er van de gemeenten worden moest onder een man als Dr. Barnes, die alles aan ontrouwe bestierders overliet.

Tot de werkzaamheden van den bisschop behoorde ook, dat hij nu en dan predikte in de plaatsen die hij bezocht. Dr. Barnes scheen dat echter op zekeren tijd ook al weer wat te veel te vinden en daar hij zijn kanselier hier kwalijk voor stellen kon, zond hij Gilpin een uitnoodiging om den eerstvolgenden Zondag voor hem te prediken.

Nu was Gilpin reeds geruimen tijd geleden begonnen met de moeilijke taak om te prediken en te arbeiden onder de bevolking van het gewest Northumberland, die als „half wild"